

ХАРИ ХАРИСЪН ПРИКАЗКА ЗА КРАЯ

Превод от английски: Александър Хрусанов, 1986

chitanka.info

„След като Иджсел Дийк, признат водач на хората, насочил правилно вътрешното развитие на Елсатарн и се справил с центробежните тенденции, нищо не могло повече да спре напредъка. Край на изречението. Край на главата. Край на книгата. Да се отпечата.“

Дихан се протегна, когато екранът пред него потъмня и след миг върху него се появи продиктуваният текст. Той докосна екрана на няколко места с електронно перо, направи някои поправки и кимна със задоволство.

— Да се отпечата — нареди той и се отдръпна от работната маса. Видя, че приближава 75 по часовника, времето, по което той обикновено отиваше заедно със Сусбойс да поплува, но сега беше прекалено уморен. Беше работил съсредоточено, напрегнато, без да спи достатъчно. Отново се протегна, този път се и прозя и с удоволствие полегна на кушетката.

— Загаси — нареди той, затвори очи и заспа.

Когато се събуди, часовникът показваше 84 и разбра, че Сусбойс отдавна си е отишъл, но въпреки това му се искаше да се изкъпе. Бързо свали дневните си дрехи, наметна се с халат и отиде до дясната Врата — по навик на излизане използваше винаги нея. Когато помисли за слънчевата светлина и водата, пръстите му автоматично набраха точния дванадесетцифров код върху малкото табло. Повърхността на вратата затрептя и той премина през нея.

От хладното подземно помещение, погребано в скалистите вътрешности на някаква планета, той излезе сред пламтящата синя слънчева светлина на брега на Итонг. Задъха се от глътките напечен въздух и се затича през златния пясък към края на водата, където малки вълни се разбиваха една след друга в съскащи мехурчета. Бързо, защото вече усещаше как по кожата му избива пот, той хвърли халата, събу сандалите си и падна във водата. Тя го обгърна в хладната си прегръдка, Дихан потъна, издигна се нагоре, заплува щастлив.

С едва подаваща се над водата глава той виждаше как се отдалечава и изчезва тесният плаж и как се издига стръмната сива стена на скалите. Както винаги, когато гледаше тази огромна каменна преграда, той отново се запита какво ли лежи зад нея, макар това да не представляваше специален интерес за него. Някой тук му бе казал, че вероятно зад нея има само скали, защото на сушата, както и във водата,

нямаше никакви местни форми на живот. Тъй като районът беше популярен сред желаещите да се изкъпят, под скалите и близо до тях бяха разположени няколко Врати. През тях непрекъснато влизаха и излизаха хора и докъдето стигаше погледът му, в двете посоки плитчините бяха изпъстрени с плувци. Водата беше много приятна, хладна и прозрачна; той се гмурна, за да разхлади главата си, и заплува бавно по гладкото дъно. Когато изскочи на повърхността, видя, че един мъж е излязъл през вратата, която той бе използвал, и претичва през нагорещения пясък, също както бе направил и той. След миг непознатият вече пляскаше в плитчината, гмурна се и се подаде близо до него.

— Линкика — представи се новодошлият, когато видя, че не е сам.

— Дихан.

Поплуваха известно време заедно, като спазваха обичайния период на мълчание, за да не би някой от двамата да не желаше да поведе разговор по това време. Останаха близо един до друг.

— Слънцето май се е спуснало към водата — рече Дихан, като гледаше към него с притворени очи.

— Да. Скоро ще трябва да потърсим друг плаж, преди то отново да изгрее. Веднъж по наблюдения изчислих някои стойности. Тази планета има период на въртене 6430 единици време. Денят е с продължителност 3215 единици. Но рано сутрин е твърде студено за плуване.

— Вие учен ли сте?

Дихан знаеше, че другият сигурно е с високо социално положение, защото в противен случай нямаше да използва тази Врата. Океанът на Итонг можеше да се използва от всички, но номерата на Вратите се обменяха само помежду хора с еднакъв статус. Някъде на този плаж имаше детска Врата. Може би и Врата на лудите; нито знаеше това, нито го интересуваше.

— Аз съм филогенетик.

Дихан кимна, без да разбира, и лисна вода върху главата си. Още една дълга дума. Още една специалност. Сигурно бяха хиляди, ако не и милиони.

— Аз съм систематизатор на историята.

— Колко е интересно! Винаги съм искал да се запозная с такъв човек.

Дихан затвори и двете си очи с изражение, което означаваше хумористично неверие.

— Може ли да е вярно? Никога не съм срещал някой, с изключение на други систематизатори, който да е чувал за нашата специалност.

Другият мъж потърка обезкосменото си теме, което започваше да почервява от слънчевите лъчи, и се усмихна.

— Не мога да претендирам за голяма широта на познанията. Трябва да си призная, че потърсих думата в един справочник. Разбира се, във връзка със собствената ми работа...

Като спомена за своята работа, той изпита естествено стеснение и Дихан се гмурна под водата и заплува в кръг, за да го облекчи. Има някои неща, които никога не се обсъждат по време на къпане.

— Бих искал да затворя порите си — подхвърли той, когато се подаде над водата. — А вие?

— Навременно предложение.

Те излязоха на брега и бързо облякоха наметките си.

— Неотдавна посетих един доста необичаен разхладител — каза Линкика с надеждата, че предложената информация ще заличи спомена за неотдавнашната му невъзпитана постъпка. Той изрече на глас кодovия номер, а пръстите му автоматично набраха номера във въздуха.

— Не ми е известен. С удоволствие ще ви последвам.

Вече по-спокоен, Линкика се приближи до Вратата и бързо я задейства. Дихан прекрачи след него и тялото му неволно се отдръпна, когато попадна сред температура под нулата и снежна вихрушка, той се задъха от внезапната промяна. Явно бяха на някакво покрито с лед било, което се спускаше от двете страни в забулени с облаци бездни. Пред тях, вградени в скалите, едва се виждаха сред стапящите се снежни парцали две други Врати. Линкика трябваше да вика в ухото на Дихан, за да може той да го чуе.

— Когато не вали сняг, в тази посока се вижда много надалеч. Планини, долини, върхове, покрити със сняг — много е красиво.

— Няма да... го забравя — заекна през премръзнали устни Дихан.

Запристъпваха по хлъзгавата ледена повърхност, следваха пътечката, направена от други стъпки преди тях, като ясно съзнаваха, че само по един парапет на височината на кръста от двете страни ги делеше от гибелното падане в бездните. С облекчение минаха през Вратата в стая за преобличане и всеки влезе в отделна кабинка. Дихан изпрати изцапаната си мантия през една малка Врата в собственото си жилище, после се подсуши и облече дневен костюм за еднократно ползване, който взе от доставящото устройство. Кожата му леко изтръпваше и той се чувстваше чудесно. Охладителят наистина беше прекрасен. Щеше да го посети отново с надеждата времето да е ясно.

Линкика го чакаше на една маса край огромния прозорец. Светлината на две луни близнаци къпеше долината навън, изпълваше я с безкрайни сиви и черни сенки, сред които се срещаха и сливаха хълмове, джунгли и една река. Дихан познаваше това място, сградата беше построена върху един склон в някакъв тропичен свят. Те кимнаха с глави, поръчаха напитки и когато се появиха, отпиха от чашите си.

— Какво точно представлява вашата работа? Казахте, че е нещо филоген... не знам какво си.

— Филогенетик. Опитвам се да проследя произхода на различни видове, предците им, взаимните им отношения. Много полезно е за развъждането на животни, растения, такива неща.

Дихан кимна, макар да нямаше понятие за какво говори събеседникът му. Линкика се почувства окуражен и продължи.

— Преди известно време ме консултираха по въпроса за една болест, свързана с човешки гени. Проследих произхода ѝ и установих каква поправка трябва да се направи. По този повод се заинтересувах много от човечеството, най-необичайните животни, и се заех да проследя историята му. Може да се каже, че в известно отношение, макар и много ограничено, моите жалки усилия слабо приличат на вашата значима работа. Добре ли работите напоследък?

Дихан кимна и се усмихна. Човекът все пак имаше добри маниери. Никой не обсъждаше в подробности работата си, преди всички присъстващи да бяха споменали поне за своята.

— Свърших с Елстаран. Досадна задача, част от историята на човечеството, много скучна и прекалено дълга в сравнение със стойността си. Десетина слънца, двадесетина планети, сега изчезнали, слава богу, благодарение на една случайно избухнала свръхнова.

Съкратих деветстотин тома в един, като при това не позволих да се загуби нищо ценно.

— Възхитително. Колко се нуждаем от таланти като вашия, за да подрежат безкрайната лента на историята до смислаеми размери. Ако не бяхте вие, щяхме да се удавим в излишни подробности. Мога да го твърдя с увереност, защото при собствените си изследвания установих за първи път колко невероятно дълга е историята на нашия род. Ще се съгласите ли, ако кажа милиони единици време?

— Повече. Много повече — Дихан изрече бавно думите с дълбоко чувство.

— Вероятно е така. Вярвам го. — Линкика сведе глава, натежала от мисли. — Да отделим няколко мига на красотата, ако нямате нищо против. Наближава изгревът и небето променя цвета си.

Известно време наблюдаваха пейзажа в мълчание. Небето просветля с тропическа бързина. От дърветата и от реката се надигна мъгла, а първите розови отблясъци оцветиха сиво-черните сенки, сякаш докоснаха с четка локвите и реката. Гледката беше прелестна и те ѝ се насладиха напълно.

— По протежение на безкрайната нишка на прогреса открих странни, любопитни, чудати и загадъчни факти — поде Линкика. — Замисляли ли сте се защо броенето ни има за основа числото дванадесет?

— От математична гледна точка тази система е най-добра. Трябва да се помнят само единадесет цифри и нулата. Въпреки това тя дава възможност за безкрайна амплитуда. Всичко се дели на две, три, четири и шест. Чудесна основа.

— Само това ли е?

— Достатъчно е.

— Никога ли не сте се замисляли, че по някое време в зората на нашия живот ние все някога за пръв път сме започнали да броим и в простотата си сме използвали пръстите си за основа на системата за броене? — Той разпери длани върху масата и се вгледа в дванадесетте си пръста. — Не е ли вероятно да е станало така?

— Възможно е. Но това е само теория. Със същата увереност може да се каже, че ако имахме по пет пръста на всяка ръка, щяхме да използваме за основа числото десет.

Лицето на Линкика мигновено побеля, той вдигна чашата си и я изпи на един дъх.

— Интересно число. Случайно ли го избрахте? Или е имало математична система, която го е използвала за основа?

— Не си спомням, но лесно ще го установим.

Дихан прекоси помещението към компютърния терминал, каквито имаше във всички обществени заведения. Той имаше опит, голям опит при безжалостното издирване и на най-упорито скрити факти, а сегашната му задача беше съвсем проста. Винаги знаеше какви въпроси да зададе. Пръстите му се движеха непрекъснато по клавиатурата, променяха изображенията на дисплея почти веднага щом се появяха. През местния компютър към безкрайния компютър, свързан чрез трансматерийни връзки с всички запаметяващи устройства в Галактиката, той се зарови все по-надълбоко в математиката и в историята. Скоро се върна на масата и отпи от чашата си.

— Открих интересен факт. Навремето, охо, колко отдавна е било, всички са използвали десетична система. Била е заменена със системата, основаваща се върху дузината, несъмнено поради нейното превъзходство. Така че, изглежда, трябва да се отхвърли теорията за пръстите.

— Не веднага. Моите изследвания установиха, че в далечното минало голяма част от хората са имали само по десет пръста.

— Съвпадение. — Дихан не повярва на думите си още щом ги изрече.

— Възможно. Но ако има обяснение... какво е то? Ако двата факта са свързани, полученото в резултат логично уравнение може да се изтълкува по два начина. Когато се е преминало от десетична основа към дузина, станала е промяна и в броя на пръстите.

— Твърде невероятно — възрази Дихан.

— Съгласен съм. Тогава трябва да се спрем на другата възможност, че някаква голяма мутация, промяна или сблъсък е унищожила човешката раса. Може би е имало две противопоставящи се групи и в голяма война дванадесетопръстите са победили хората с десет пръста...

— Никога не е имало такава война. Щях да зная за нея.

— Разбира се. Но проблемът е интересен.

Известно време седяха мълчаливо, отпиваха от чашите си и наблюдаваха как дневната светлина изпълва долината под тях. Когато първите лъчи на голямото оранжево слънце се промъкнаха над планинските зъбери, утринните мъгли се разпръснаха. Край реката имаше примитивни жилища и Дихан докосна таблото за управление на прозореца. Веднага изображението се увеличи толкова, че те сякаш бяха сред колибите. Един абориген със синя кожа престъпи прага на колибата си, разтвори в прозявка дългите си като на гуцер челюсти и показва множеството си остри зъби. Той взе една пръчка и раздражено почне да рови с нея из дълбоките гънки на кожата си, като в същото време невъзмутимо оглеждаше засилващата се дейност край него.

— Ограничен във времето — рече Линкика. — В миналото и ние сме били такива. Онтологичните доказателства са ясни.

— Не разбирам за какво говорите.

— Тези същества. Техните цикли на живота са свързани с въртенето на планетата. Спят през периодите на мрак и са будни, когато е светло.

— Колко неестествено.

— Съвсем не. Това е естествено последствие от живот на дадена планета. На нас са ни били необходими хиляди поколения, за да се отърсим от зависимостта си от цикъла сън — будно състояние, за да стигнем до сегашното състояние да спим за кратки периоди по всяко време, когато се почувстваме уморени.

— Не мога да си представя дори друг начин да се спи. А ако е станала такава промяна, каква би могла да бъде причината за нея?

— Това изглежда явно. Вратите. Тяхното въвеждане сигурно е променило всички аспекти на съществуването.

Дихан вдигна вежди.

— Значи не сте от онези, които вярват, че Вратите са с нас от най-дълбока древност?

— Мит за деца. Вратите са произведения, артефакти и ние продължаваме да ги правим. Макар сега да са с цялостна конструкция и почти неразрушими, те не винаги са били такива. В музеите могат да се видят по-стари модели. Запитвали ли сте се защо винаги има по две врати една до друга, винаги?

— Никога не съм се замислял.

— Има причина. Каза ми го един инженер. Колкото и да е свършен механизмът на вратата, в много дълъг период може да се случи той да се повреди. Ако това стане, другата Врата е винаги на разположение. Съществуват много места, където ще е доста неудобно да се озовеш без Врата.

— Наистина! — съгласи се Дихан и изтръпна, когато се сети за стаята си. Беше в скалите на някакъв свят, чието име бе забравил. Никога не бе излизал на повърхността на планетата, защото тя нямаше атмосфера. По някое време са извличали от недрата й ценни метали и през скалите под планините бяха прокопани огромни тунели. Когато рудата свършила, тунелите ги запушили на интервали със стопена лава. Във всяко помещение оставили Врати и ги обзавели като лични жилища. Без Вратите те бяха само мехури в сърцевината на скалите. Всеки, който останеше в тях, щеше да умре в забрава като в капан.

— Логиката ни налага едно-единствено заключение — каза Линкика. — Трябва да е имало време — ние не можем да си го представим, — когато човечеството не е притежавало Врати.

— От това следва, че вие сте монолинеист, а не мултифонтист?

— Разбира се. Първо, биологично невъзможно е един и същ вид да се появи на няколко различни места и след това отделните клонове да се кръстосат. Също както е имало време, когато сме нямали Врати, така е имало и време, когато сме били ограничени в един само район на космическото пространство.

— На само една планета?

Линкика се усмихна.

— Вие го казахте, а не аз. С това теорията отива май твърде далеч.

— Защо? Не ви изкушавам да правите прибързани изказвания, защото аз съм също толкова запален монолинеист като вас, макар напоследък подобни схващания да не са на мода. Ще отида дори подалеч. Уверен съм, че произлизаме от една планета и от една епоха. Също както тези същества навън са жители на този свят и не могат да го напуснат.

— Принуждавате ме да се съглася. Приемам физическата промяна, но никога не съм смятал, че тя трябва да се придружава и от промяна на културата. Може да сме произлезли от толкова груб свят като този. Ако е така, той сигурно е бил на само една планета.

— Дълго време мислех така и се заех да проследя движенията на човечеството, колкото е възможно по-надълбоко в миналото. Винаги откривах, че простото се превръща в сложно. Изследванията ми бяха много задълбочени.

Линкика сложи за миг длан върху очите си в знак на голяма признателност.

— Възможно ли е да сте открили тази родина?

— Може би. Макар да се съмнявам. Проследих всички писмени материали, най-древните, и стигнах до невероятно стар свят. Не знаех дали той е първоначалната планета, но съм сигурен, че няма по-стар свят.

— Най-смирено моля за кода.

— С удоволствие ще ви го кажа. — Дихан изрече на глас цифрите. — Всъщност можем да отидем там още сега и да го видим.

— Много сте любезен.

— С удоволствие ще ви заведа. Толкова малко хора се интересуват.

Дихан го поведе през Вратата и се озоваха в бедно обзаведена стая.

— Тук толкова рядко идва някой, че по-голямата част от помещенията са консервирани. Вижте в таблицата бележки за моите посещения. Първото за много хиляди единици. — Той разгледа пулта за управление и кимна със задоволство. — Въздух, температура, всичко е наред.

Преминаха през вратата на един шлюз и излязоха в помещение, подобно на коридор. На една от стените имаше наблюдателни отвори, а всичко друго беше във витрини и табла.

— Вече е мъртва — отбеляза Линкика, като погледна навън към сушавия пейзаж. Слънце, едва малко по-светло от другите звезди, светеше като студен, нетрепкащ диск върху черното небе. Въздуха го нямаше, нямаше я водата, нямаше го живота, само пясък и скали се простираха до хоризонта. Но по-наблизо огромни монолити, пропукани и белязани от ерозията, все още свидетелстваха, че са били издигнати от някакъв разум.

— В тези витрини се намират малкото предмети, намерени тук, които могат да се разпознаят.

Линкика се обърна, изпълнен с напрегнато очакване, което веднага спадна и изчезна.

— Тези неща могат да бъдат какво ли не — подхвърли той, като посочи ерозираните буци метал и камък.

— Зная. Но трябва ли да очакваме нещо повече?

— Разбира се, че не.

Линкика погледна още веднъж безмълвните древни форми, а после отправи отново поглед към мъртвата равнина. Потръпна, макар помещението да беше затоплено.

— Тук усещам тежестта на епохите. За този свят е изминало повече време, отколкото мога да си въобразя. Сега разбирам колко къс е срокът на моето съществуване и колко незначителен е животът ми.

— И аз съм чувствал същото тук много пъти. Твърди се, че разумът на човека не може да обхване идеята за собствената си смърт. Но как пък умира цял род? Ако няхахме Вратите, щяхме да сме тук, хванати в капан, щяхме да сме мъртви, ако това е бил единственият свят, който сме познавали.

— Да благодарим, че не е. Човечеството е навсякъде. Ние управляваме всичко.

— Но колко време още? Нима една галактика в мащабите на времето не е също като една планета? Дали няма да умре? Дали някои други същества няма да ни изместят? Някой по-силен, по-нов, по-добър. Трябва да призная, че често сънувам този кошмар. Врати има навсякъде. Дали някоя от тях не е поставена, където не трябва? Да кажем, на планета, на която чака другият вид. За да се промъкне незабелязано сред нас, да ни измести и унищожи?

— Възможно е — съгласи се Линкика. — В мащаба на вечността всичко е възможно. Но завоеването ще бъде безболезнено. Ние няма въобще да разберем. Какво сочите?

— Ей там. Искан да поговоря с вас, преди да сте видели последния артефакт.

Когато се приближиха, светлината се усили и фигурата се виждаше съвсем ясно. Рисунка или снимка, тя беше поставена между прозрачни слоеве и се виждаха много подробности въпреки възрастта.

— Какво е това същество? — попита Линкика. — Много прилича на човек наистина. Но вижте, има косми по главата си, не като нас, пък му липсва и мигателна ципа на очите. Анатомията му е

странна, ставите... и вижте! По пет пръста на всяка ръка, общо десет...

Той млъкна поразен от нещо, което си спомни, и се обърна с широко отворени очи към Дихан, а той само кимна бавно с глава.

— Точно това ме плаши. Думата, написана под изображението, е името на толкова велик водач, че намерих то да се споменава в няколко източника. Наши източници. Стари архиви. В такъв случай като погледнеш този човек, изглежда...

— Но нали ние сме хора?

— Така ли? Наричаме се само хора и сме наследили културата на човечеството. Но не е ли възможно — както си изяснихме преди малко — човечеството да е било заменено? Ние да сме го заменили.

— Кой сме ние в такъв случай? — Линкика потръпна при тази мисъл.

— Ние ли? Сега ние сме човечеството. Поне като наследници на културата му, ако не и като кръвни наследници. Но не това ме безпокои, а една по-егоистична мисъл.

Доста време в безжизненото помещение в този мъртъв свят цари пълна тишина.

— Винаги си мисля — какво чака там отвън, което някой ден, може би още днес, ще ни замени?

Публикувано в сп. „Наука и техника“, бр.42–43/1986 г.
Разказът е издаден под псевдонима Ханк Демпси.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.